

ללמוד מהירידה הגדולה עוד יותר של הגירעון הלא מנוכה כי גם הצטמצמות פער התוצר תרמה משמעותית להקטנת הגירעון. עוד עולה מהניתוח כי גידול הגירעון בין 2007 ל-2010 נבע כמעט כולו מצעדי המדיניות של הממשלה (הפחתת שיעורי המס), עם השפעה מחזורית (מצטברת) קטנה.

פער המחירים בין ישראל למדינות המפותחות²²

- להלן מוצגת השוואה בין רמת המחירים בישראל לרמתם במדינות המפותחות. מההשוואה עולה כי רמת המחירים הממוצעת של מחירי הצריכה הפרטית בישראל בשנת 2010 הייתה גבוהה יחסית לשאר חברות OECD; זאת כאשר מביאים בחשבון שרמת ההכנסה לנפש בישראל נמוכה מהממוצע בחברות OECD. המחיר הגבוה של מוצרי הצריכה בישראל מבטא שילוב של שקל חזק ומחירים גבוהים במיוחד של מוצרי צריכה מסוימים.
- נמצא כי מחירי המזון בישראל בשנת 2008 היו גבוהים מהממוצע ממדינה שבה רמת ההכנסה לנפש דומה לרמתה בישראל. על פי ניתוח התפתחותם של מדדי המחירים לצרכן, שערי החליפין והצמיחה, סביר כי פערים אלו נותרו בעינם, ואולי אף התרחבו בין השנים 2008 ו-2011. פער המחירים נובע, בין היתר, ממבנה שוק לא תחרותי של מוצרי מזון מסוימים, וכן מהמע"מ הגבוה (בהשוואה בין-לאומית) על מוצרי מזון.
- החשיפה של מוצרי הביגוד וההנעלה ליבוא והתחרות בענף תורמות לרמת המחירים הנוחה ברכיב זה של הצריכה הפרטית. לעומתם נמצא כי המחירים במלונות ומסעדות ומחיריהם של שירותי התרבות והפנאי ושל כלי הרכב הפרטיים גבוהים בהשוואה בין-לאומית.

1. רקע – פער המחירים או שער החליפין הריאלי
 פער המחירים בין ישראל לחו"ל היה נושא מרכזי במחאה, שפשטה בישראל והגיעה לשיאה בקיץ האחרון. ההשוואה בין מחירי הדלק ומוצרי החלב בישראל למחיריהם בחו"ל, שנתונים הופיעו בעיתונים, הייתה בבחינת רוח גבית למארגני המחאה, ותמכה בטענה כי מדיניות כלכלית שונה עשויה לסייע להפחית את מחירי הצריכה הפרטית בישראל, ובכך לפעול לרווחתם של מרבית התושבים.

מחזורית, וכך גם חלק ניכר מירידתו בארבע השנים 2004–2008, וכי בשנת 2008 חלה תפנית חדה במדיניות הפיסקלית: זו הפכה למרחיבה באמצעות העמקת הפחתות שיעורי המס. סטיית התקן של השינוי בגירעון מנוכה המחזור (הנמדד באחוזי תוצר) קטנה בשלוש עשירות נקודות האחוז (ב-20 אחוזים) מסטיית התקן של השינויים בגירעון הלא מנוכה (0.014, 0.011, בהתאמה). מקדם המיתאם בין השינויים בגירעון מנוכה המחזור לשינויים בפער התוצר נמוך (-0.09) ואינו שונה באופן מובהק מאפס, ומכאן ניתן ללמוד שמדיניות הממשלה משנת 1995 הייתה בממוצע א-מחזורית; זאת בהשוואה למיתאם שלילי וגבוה (-0.67) בין הגירעון הרגיל לשינויים בפער התוצר.

5. סיכום

יישום השיטה המקובלת ב-OECD לאמידת גמישותו של גירעון הממשלה למצב מחזור העסקים (פער התוצר) מלמד כי הגמישות בישראל דומה לזו שנאמדה במדינות OECD וגבוהה מזו שנאמדה במדינות דרום אמריקה. גמישות ההכנסות ממסים לפער התוצר בישראל גבוהה הן מפני פרוגרסיביות גבוהה יותר של מערכת המס בישראל והן מפני גמישות גבוהה יחסית של הוצאות השכר בישראל למחזור העסקים. לעומת זאת גמישות ההוצאות נמוכה ומקזזת את השפעת גמישות ההכנסות ממסים. תיקון האמידה של גמישות ההכנסות ממסים בהתאם למלוא המידע המצוי בידינו מקטין את הגמישות הנאמדת למעט יותר מיחידתית, ואת גמישות הגירעון – ב-0.05.

הניתוח מלמד גם על ההשפעה שיש להרכב ההכנסות ממסים על גמישותן של הכנסות אלו לתוצר, ועל עוצמת "המייצבים האוטומטיים". כיוון שבעשור האחרון הוקטן בישראל משקל המסים הישירים בסך תקבולי המסים – מ-55 אחוזים בשנת 2000 ל-51 אחוזים ב-2008 – הצטמצמה גמישות המסים לתוצר בכ-0.05 (על פי האמידה המפורטת בישראל). זאת משום שגמישות המסים העקיפים נמוכה בהרבה מזו של המסים הישירים.

בחינת מדיניות הממשלה בעשור האחרון בניכוי השפעת מחזור העסקים מלמדת כי הניתוח באמצעות כלי זה אכן משקף היטב את המדיניות הפיסקלית. הניתוח מראה ירידה ניכרת של הגירעון מנוכה המחזור בין 2003 ל-2007, אשר מעידה על השפעתם הישירה של צעדי המדיניות שנכללו בתוכנית הייצוב של הממשלה. עם זאת, ניתן

²² מבוסס על תזכיר מדיניות של יואב פרידמן.

במעבר בין רמת שער החליפין הריאלי להשוואה של המחירים בין המשק המקומי לחו"ל. על כל אלה נוסף קושי אובייקטיבי אחר: הואיל וחישבו של שער החליפין הריאלי נשען בדרך כלל על הנחות שונות, התוצאה שלו עשויה להיות במחלוקת.

אחד המדדים המקובלים בספרות להשוואה בין-לאומית של רמות מחירים הוא מדד ה-PPP - Purchasing Power Parity (שוויון כוח הקנייה). לאחרונה השווה פריש²⁶ את המחירים בישראל למחירים בחו"ל על פי מדד זה, ומצא כי מחירי הצריכה הפרטית בישראל בשנת 2009 היו גבוהים בכ-15 אחוזים מאשר במדינות שבהן רמת תוצר לנפש דומה לרמתו בישראל. להלן נעשה שימוש במדדי המחירים המחושבים על ידי ה-Eurostat ו-OECD להשוואת רמות המחירים של התוצר, הצריכה הפרטית, וכן של מצרפים שונים המרכיבים את הצריכה הפרטית²⁷. מהנתונים עולה כי הרמה הממוצעת של מחירי הצריכה הפרטית בישראל בשנת 2010 הייתה גבוהה יחסית לרמותיהם בשאר חברות OECD; זאת כאשר מביאים בחשבון שרמת ההכנסה לנפש בישראל נמוכה מהממוצע במדינות OECD. ישנם מוצרי צריכה ספציפיים שמחיריהם בישראל גבוהים במיוחד, ולעומתם מחיריהם של מוצרי צריכה אחרים בישראל אינם שונים מהותית ממחירי מוצרים דומים במדינות מתועשות אחרות.

השוואת המחירים המקומיים למחירי חו"ל ברמה האגרגטיבית אינה אלא בחינה של שער החליפין הריאלי של המשק, בחינה הנערכת תדיר בבנק ישראל ובגופים כלכליים רבים העוקבים אחר ההתפתחויות במשק הישראלי. גם בחו"ל המעקב אחר שער החליפין הריאלי מקובל ומתבצע בתדירות גבוהה. כך, למשל, מציגה קרן המטבע הבין-לאומית בדוח השנתי שלה על כל אחת מהחברות בה את רמתו של שער החליפין הריאלי ביחס לרמתו בשווי המשקל של הטווח הארוך.

עבודות מחקר רבות עוסקות בשאלת רמתו של שער החליפין הריאלי ובשאלות הקשורות אליה, כהשפעתו של שער החליפין הריאלי על החשבון המסחרי, על הביקושים, על ההיצע ועל הצמיחה. בבנק ישראל בחנו אקשטיין ופרידמן²³ לאחרונה את התפתחותו של שער חליפין הריאלי בשנים 1995–2010 בהדגשת העשור האחרון. הם מוצאים כי שער החליפין הריאלי בשנת 2006 היה מפוחת בכ-8 אחוזים ביחס לרמתו בשווי המשקל של הטווח הארוך, וכי בשנת 2010 ייתכן שהיה ייסוף יתר קל.

למרות הקשר ההדוק והמיידי בין שער החליפין הריאלי לבין הפער בין המחירים המקומיים למחירי חו"ל²⁴, הדיון בשער החליפין הריאלי מתנהל בדרך כלל ביחס למשק עצמו ("שער החליפין הריאלי מיוסף/מפוחת ביחס לרמת שיווי המשקל"), ולרוב אינו מחובר ישירות לשאלה אם מחירי המוצרים במשק המקומי יקרים יותר או זולים יותר מאשר בחו"ל. זאת, ככל הנראה, משום ששער החליפין הריאלי מחושב על סמך מצרף של כלל המוצרים במשק, ולכן לא ניתן להשליך מרמתו על פער במחירו של מוצר בודד או קבוצה של מוצרים ספציפיים²⁵. מלבד זאת, מיצוע המחירים לצורך חישוב שער החליפין הריאלי נעשה לא רק ברמת המוצר, אלא גם ברמת המדינות שעמן המשק המקומי נמצא בקשרי סחר, כך שקיים קושי אינטואיטיבי

²⁶ ר' פריש (2011), "מידע למוחים באוהלים - האם מחירי הצריכה בישראל גבוהים?", תזכיר פנימי לדיון המוניטרי החודשי, בנק ישראל, ספטמבר 2011.

²⁷ הנתונים ההשוואתיים מסוג PPP, המחושבים על ידי Eurostat ו-OECD נחשבים לטובים יחסית, ומקובלים בספרות להשוואה בין-לאומית של רמות מחירים. ואולם, חשוב לציין כי נתונים מסוג זה אינם חפים מחולשות, שכן לצורך בניית המדדים יש להתגבר על בעיות שונות – למשל השוואת מחירים של סלי צריכה שונים (שהרי סלי הצריכה אינם זהים בין מדינות), או השוואת מוצרים באיכויות שונות, קושי הבולט במיוחד במוצרים לא-סחירים. חולשות אלו עלולות ליצור הטיה במדדים, במיוחד אם סלי הצריכה שונים באופן חריג בין מדינות. אף על פי כן סביר כי בעיות אלו אינן חריפות כשהשוואה היא בין מדדים לרמות המחירים של מדינות החברות ב-OECD. לפירוט אופן חישוב המדד ב-Eurostat ו-OECD ראו: www.oecd.org/std/ppp/ manual.

²³ Z. Eckstein and A. Friedman (2011). "The Equilibrium Real Exchange Rate for Israel", BIS Papers No. 57 pp. 201-214.

²⁴ על פי הגדרה, שער החליפין הריאלי הוא יחס המחירים בין המשק המקומי לחו"ל. עקב קושי בהשוואת רמות מחירים בין משקים שונים, מחושב שער החליפין לעיתים רק כמדד, כך שהמעקב הוא אחר שיעורי השינוי במדד, ללא דיון ברמה.

²⁵ מדד ה"ביג-מק" של ה"אקונומיסט" היה שונה מבחינה זו, שכן הוא הציג באופן ישיר את מחיר ה"ביג-מק" במקומות שונים בעולם.

2. רמותיהם של מחירי התוצר והצריכה הפרטית בישראל

ממצא מוכר מהספרות הוא שרמת מחירי התוצר כמשק מתואמת עם רמת ההכנסה לנפש בו. הסבר מקובל לקשר ההדוק בין שני משתנים אלו, המתקיים הן במשק ספציפי הצומח על פני זמן, והן בחתך רוחב בין מדינות, נשען על הבדלים ביחס בין פריון הענפים הסחירים לזה של הענפים הלא-סחירים (Samuelson ; Balassa)²⁸. ההנחה על פי הסבר זה היא כי היחס בין הפריון בענפים הסחירים לפריון בענפים הלא-סחירים גבוה יותר במדינות העשירות, ולכן במדינות אלו גם היחס בין מחירי המוצרים הלא-סחירים למחירי הסחירים גבוה יותר. כיוון שאנו מצפים לשוויון מחירים בין משקים במוצרים הסחירים, מתקבל כי גם מחירי המוצרים הלא-סחירים ורמת המחירים הכללית במשקים עשירים יותר הם גבוהים יותר²⁹. לקשר החיובי בין ההכנסה לנפש לרמת המחירים יש גם הסברים חלופיים, ובראשם ההסבר של Lipsey and Kravis³⁰ ו-Bhangwati³¹, הטוענים כי הקשר החיובי בין רמת ההכנסה לנפש לרמת המחירים במשק נובע מיחס הון-לעובד גבוה יותר במשקים העשירים יותר, ומכך שהמוצרים הלא-סחירים הם עתירי עבודה בהשוואה למוצרים הסחירים.

איור ב-7 מציג את רמת מחירי התוצר בשנת 2010 בישראל ובמדינות OECD³². ניתן לראות כי רמת מחירי התוצר בישראל בשנת 2010 הייתה גבוהה (בכ-7 אחוזים) מזו שהייתה צפויה, בהנחה שמתקיים קשר ליניארי בין רמת ההכנסה לנפש למחירי התוצר, אולם פער זה אינו מובהק

B. Balassa (1964). "The Purchasing Power Parity²⁸ Doctrine: A Reappraisal", Journal of Political Economy 72(6), pp. 584-96.

P.A. Samuelson (1964). "Theoretical Notes on Trade Problems", Review of Economics and Statistics 46, May, 144-155.

²⁹ המיתאם החיובי בין רמת המחירים לרמת התוצר לנפש מתקיים בדרך כלל גם במוצרים הסחירים, מפני שגם מוצרים אלו מכילים רכיב לא סחיר – למשל הפצה ושיווק.

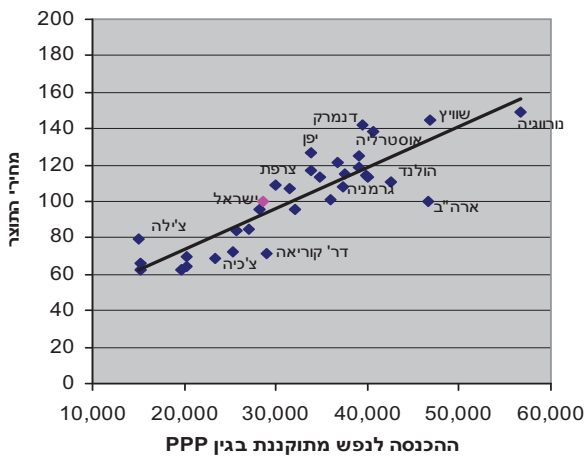
I. Kravis and R. Lipsey (1983). "Toward an, ³⁰ Explanation of National Price Levels", Princeton Studies in International Finance, No. 52.

J. Bhagwati (1984). "Why Are Services Cheaper in ³¹ Poor Countries", Economic Journal, 94 (374), 279-286

³² למעט לוקסמבורג, שהתצפית שלה חריגה, עקב היותה משק זעיר ופתוח, שבו רמת ההכנסה לנפש כפולה מאשר בהולנד.

איור ב-7

מחירי התוצר במדינות OECD, 2010

המקור: מדינת ישראל, OECD, PPP.

מבחינה סטטיסטית, והוא קטן יחסית גם בהשוואה למרחק של משקים אחרים מקו הרגרסיה. בחינה דומה של מחירי הצריכה הפרטית מלמדת שאלו גבוהים בקרוב ל-20 אחוזים מהצפוי על פי קו הרגרסיה. סטייה זו היא משמעותית, אף כי היא אינה מובהקת מבחינה סטטיסטית (איור ב-8)³³.

רמת המחירים בישראל בהשוואה בין-לאומית מושפעת רבות מהרמה של שער החליפין הנומינלי. רמת המחירים היחסית בישראל לאורך העשור האחרון הייתה תנודתית, והיא הושפעה במידה רבה מהתנודתיות בשער החליפין. כך, למשל, בשנים 2005 ו-2006, כששער השקל ביחס לדולר היה קרוב ל-4.5 שקלים לדולר, ושער החליפין הנומינלי האפקטיבי היה מפותח בכ-15 אחוזים ביחס לרמתו בשנת 2010, רמת מחירי הצריכה הפרטית בישראל הייתה קרובה לקו הרגרסיה, המתאר את הקשר בין רמת ההכנסה לנפש לרמת מחירי הצריכה הפרטית במדינות OECD. בשנת 2001, שמקובל לחשוב כי שער החליפין בה היה מיוסף, רמתם של מחירי הצריכה הפרטית הייתה גבוהה בקרוב

³³ הרצת רגרסיות כאשר המשתנה המוסבר והמשתנה המסביר מבוססים באמצעות הלוגריתם הטבעי נותנת תוצאות דומות, ולכן, לשם נוחות ההצגה, אנו מציגים באיורים את נתוני הרמות.

הערכה של התפתחות מחירי הסעיפים השונים של מוצרי הצריכה בהשוואה בין-לאומית, המעודכנת לשנת 2010.

באזור בי-9 ניתן לראות את מחירי סעיף המזון ומוצרים נבחרים המרכיבים אותו בישראל ובמדינות OECD בשנת 2008.³⁵ באותה שנה מחירי המזון בישראל היו גבוהים בכ-15 אחוזים מהמוצע במדינות OECD. אומדן על פי רגרסייה ליניארית מעלה שמחירי המזון בישראל בשנת 2008 היו גבוהים בקרוב ל-20 אחוזים מן המצופה במשק שבו רמת ההכנסה לנפש דומה לרמתה בישראל³⁶. על פי התפתחות המחירים, שער החליפין של השקל ביחס לאירו והתפתחות התוצר לנפש בישראל ובאירופה בין השנים 2008 ו-2011 ניתן להעריך כי בשלוש השנים האחרונות הוסיפו מחירי המזון בישראל והתייקרו בהשוואה למדינות גוש האירו בכ-10 אחוזים נוספים. ביחס לארה"ב הם לא השתנו משמעותית באותה התקופה. סביר כי העדר מע"מ מופחת על מוצרי המזון בישראל (למעט פירות וירקות, הפטורים ממע"מ) תורם למחירים הגבוה יחסית, אך תורמים לכך גם גורמים נוספים, הקשורים למבנה השוק של מוצרי מזון ספציפיים. מוצרי החלב, הדגים והמשקאות הלא-אלכוהוליים בולטים במיוחד במחיריהם הגבוהים בהשוואה בין-לאומית. בשנת 2008 היה פער של יותר מ-30 אחוזים בין מחיריהם בישראל לאלה הצפויים על פי אומדני הרגרסייה³⁷. אמנם ייסוף שער החליפין הנומינלי בשנת 2008 תרם לעלייתם במידה מסוימת, אולם ההסבר המרכזי למחיר הגבוה יחסית של מוצרי החלב, הדגים, והמשקאות הקלים נעוץ בגורמים אחרים. ראיה לכך היא שמחירי רכיבים אחרים בסל התצרוכת לא התקבלו כגבוהים במיוחד בהשוואה בין-לאומית. (ראו להלן.) על פי התפתחות שער החליפין הנומינלי, המחירים והתוצר לנפש בין השנים 2008 ו-2011 נראה כי פער המחירים ביחס למדינות גוש האירו במוצרי החלב, הדגים והמשקאות הלא-אלכוהוליים התרחב בשנתיים אלו בשיעור של 5 עד 15 אחוזים.

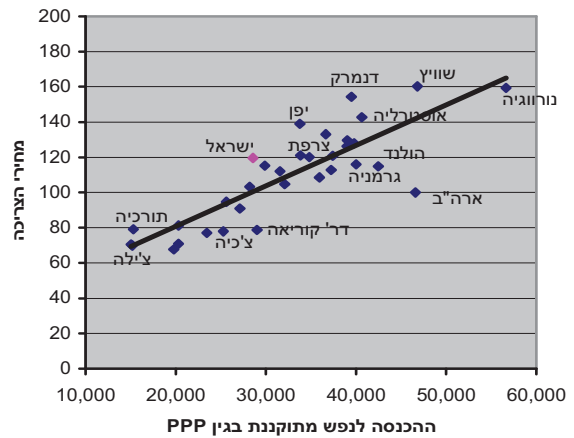
³⁵ איורים נוספים, וכן את קובץ הנתונים שעליהם מבוססים האיורים, ניתן למצוא באתר האינטרנט של בנק ישראל (הודעה לעיתונות מ-18.1.12).

³⁶ נציין כי פער זה אינו מובהק סטטיסטית.

³⁷ לגבי מוצרי החלב הפער מובהק ברמת מובהקות של 5 אחוזים, ולגבי מוצרי הדגים – ברמת מובהקות של 10 אחוזים.

איור ב'-8

מחירי הצריכה הפרטית במדינות OECD, 2010

המקור: OECD, PPP

ל-20 אחוזים מהאומדן על פי הרגרסייה³⁴. נציין כי למרות התנודתיות של שער החליפין הנומינלי בישראל רק בשתיים מעשר השנים האחרונות רמת המחירים בישראל הייתה נמוכה מהרמה הצפויה במשק שבו ההכנסה לנפש היא כמו בישראל, ובממוצע של העשור האחרון רמת המחירים בישראל הייתה גבוהה בכ-6 אחוזים מזו הצפויה במשק כזה.

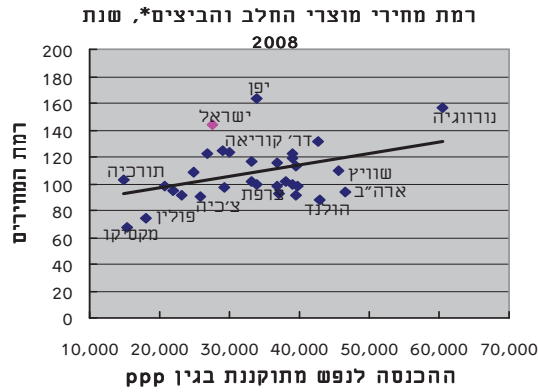
3. השוואה בין-לאומית של מחירי המוצרים המרכיבים את הצריכה הפרטית

המחיר הגבוה של מוצרי הצריכה בישראל מבטא שילוב – מחירים גבוהים-במיוחד (בהשוואה בין-לאומית) של מוצרים מסוימים ולעומתם מחירים סבירים של מוצרים אחרים. להלן נציג השוואה בין-לאומית של מצרפים שונים בצריכה הפרטית, המבוססים כאמור על נתונים השוואתיים של ה-Eurostat ו-OECD. נתונים אלו מתפרסמים אחת לשלוש שנים, והשנה האחרונה שלגביה הם פורסמו עד כה היא שנת 2008. באמצעות שימוש במדדי המחירים לצרכן ובשינויים בשער החליפין הנומינלי ובתוצר לנפש, נציג גם

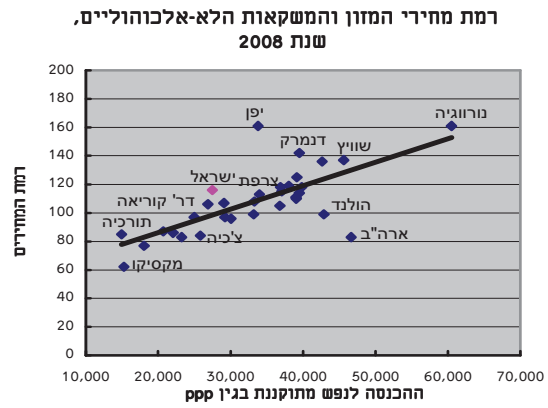
³⁴ אף כי פער המחירים ביחס לקו הרגרסייה אינו מובהק סטטיסטית.

איור ב'-9

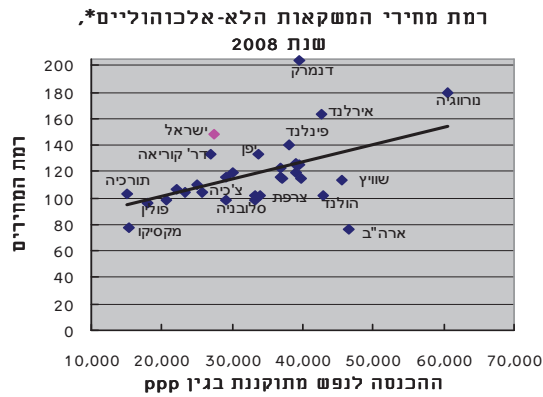
מחירי המזון וחלק מרכיביו במדינות OECD¹, 2010

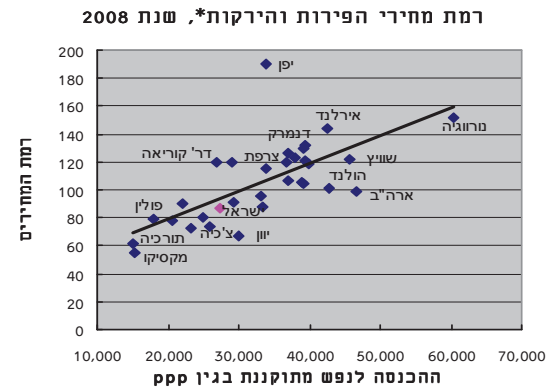
* רכיב מוצרי החלב וביצים מהווה יותר מ-15 אחוזים מסל המזון ו-2.5 אחוזים מסל הצריכה הפרטית בישראל.

* המזון והמשקאות הלא-אלכוהוליים (ללא ארוחות מחוץ לבית) מהווה כ-14 אחוזים מסל הצריכה הפרטית בישראל.

* רכיב המשקאות הלא-אלכוהוליים מהווה כ-5 אחוזים מסל המזון וקרוב לאחוז מסל הצריכה הפרטית בישראל.

* רכיב הפירות והירקות מהווה יותר מ-20 אחוזים מסל המזון ו-3.2 אחוזים מסל הצריכה הפרטית בישראל.

(1) ללא לוקסמבורג וצ'ילה.

המקור: נתוני OECD, PPP. המשקלות בסל הצריכה בישראל - הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

לוקה אף הוא במכס גבוה ובתחרות נמוכה³⁸. בדומה לשוק החלב, גם שוק מוצרי הבשר הטרי אינו פתוח לתחרות מחו"ל. המכס על בשר טרי (בקר ועוף) גבוה מאוד, ולמעשה אינו מאפשר תחרות בתחום הבשר הטרי מצד היבוא. על כן נוסף הביקוש למוצרים כשרים, שהם ייחודיים, ועמו

נראה כי מוצרי החלב הם ייחודיים מבחינת ההגנה והסבסוד שהם זוכים לו במשקים שונים במדינות OECD, ובהערכה זו תומכים כושר ההסבר הנמוך של הרגרסיה שבה המשתנה המוסבר הוא מחיר מוצרי החלב והשיפוע הנמוך של קו הרגרסיה. בישראל שיעורי המכס על חלב ועל חמאה הם כ-150 אחוזים, ושיעור המכס על גבינות גבוה גם הוא. מבחינה זו משק החלב בישראל הוא סגור, ומחיר מוצרי החלב מושפע ממבנה משק זה, שהוא אינו תחרותי, והפיקוח על מחיריו לצרכן מצומצם. שוק מוצרי הדגים

³⁸ בענף פועלים שלושה משווקים גדולים. (על פי: ע' גרינשטיין-דקר (2011), "היבטים כלכליים של הרפורמה הסביבתית בענף המדגה", החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה, משרד החקלאות ופיתוח הכפר).

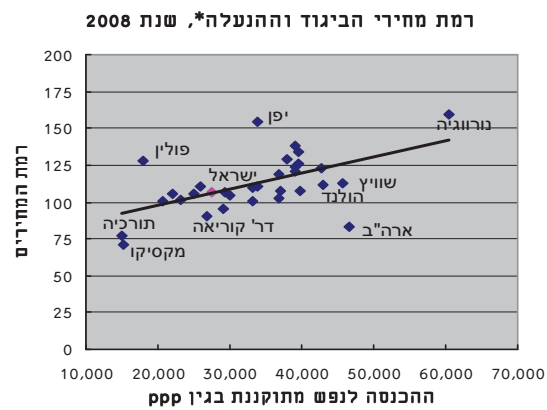
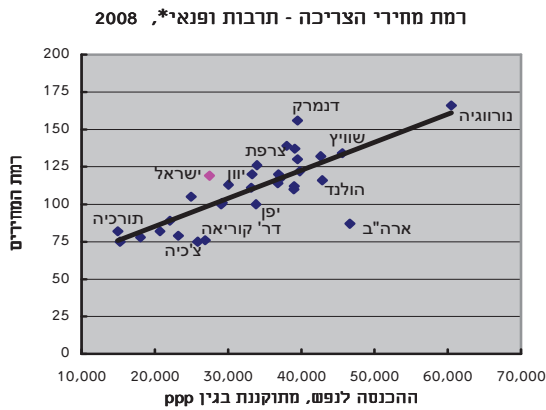
מוצרי החלב, הדגים והמשקאות הקלים בסל המזון, מחירי הפירות והירקות בישראל נמוכים במקצת ממחיריהם בחו"ל, וזאת בעיקר הודות לפטור ממע"מ ולהעסקת עובדים זרים בענף החקלאות.

באיור ב'10 מוצגים מחירים השוואתיים של רכיבים נוספים בסל הצריכה הפרטית⁴⁰. ניתן לראות, למשל, כי

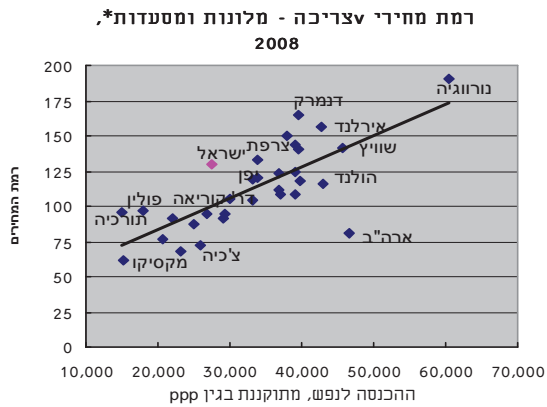
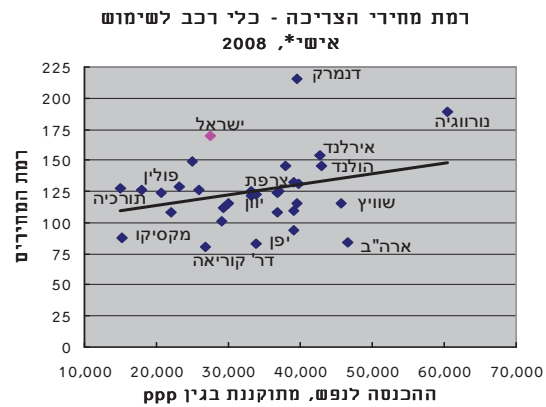
הקושי של יצרני מוצרים לא כשרים להתחרות באופן חופשי בשוק³⁹. חסמים אלו מקשים על התחרות ותומכים במחיר הגבוה יחסית של חלק ממוצרי המזון בישראל. גם לגבי המשקאות הלא-אלכוהוליים נראה כי הגורם המרכזי למחירים הגבוה יחסית הוא חוסר תחרות בענף, הנשלט על ידי שלושה יצרנים גדולים. לעומת מחירים הגבוה של

איור ב'10

מחירי רכיבים שונים בצריכה הפרטית במדינות OECD, 2010

* ההוצאה על ביגוד וההנעלה מהווה כ-3 אחוזים מסל הצריכה הפרטית בישראל.

* ההוצאה על כלי רכב (מכוניות ואפנונים) מהווה כ-4 אחוזים מסל הצריכה הפרטית בישראל.

* ההוצאה על מלונות ומסעדות מהווה כ-3 אחוזים מסל הצריכה הפרטית בישראל.

המקור: נתוני PPP, OECD. המשקלות בסל הצריכה בישראל - הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

³⁹ מרבית רשתות השיווק בישראל הן כשרות, עובדה המקשה על ההפצה של מוצרים לא כשרים ועל התחרות בשוק מצד היבואנים.

⁴⁰ ראו הערה 35.

תרומה של יותר מ-5 אחוזים לעליית מחיריהם של מוצרי התרבות והפנאי. נראה כי כלל זה אינו תקף לגבי מחירים של שירותי התקשורת. תקשורת היא ענף לא סחיר (אף כי ההון המושקע בו הוא סחיר), שמונופולים טבעיים, או כמה פירמות בודדות שולטים בו. מפני היתרונות-לגודל בענף התקשורת ובשל חסמי כניסה שונים הענף אינו תחרותי במידה מספקת במשקים רבים. סביר אפוא שהבדלים ברגולציה ובפיקוח על המחירים משפיעים על מחיריהם של שירותי התקשורת הרבה יותר מאשר ההכנסה לנפש. מחיר שירותי התקשורת בשנת 2008 בישראל היה נמוך במקצת מן הממוצע במדינות OECD, אולם בין השנים 2008 ו-2011 עלו מחיריהם של שירותי התקשורת בישראל בכ-20 אחוזים ביחס לגוש האירו ובכ-10 אחוזים בהשוואה לארה"ב.

מחירי הביגוד וההנעלה בישראל אינם גבוהים בהשוואה בין-לאומית, וזאת בניגוד למרבית רכיביו של סל הצריכה הפרטית. סביר כי זוהי תוצאה של החשיפה המשמעותית ליבוא והתחרות בענף. בשלוש השנים האחרונות לא חל שינוי משמעותי במחיר היחסי של מוצרי ההלבשה וההנעלה בישראל; בהשוואה למדינות גוש האירו מחירים היחסי עלה בכ-4 אחוזים ובהשוואה לארה"ב הוא ירד בכאחוז.

את שיפוע קו הרגרסיה ניתן להסביר במרבית המקרים, כאמור, על פי מידת הסחירות של המוצר: ככל שהמוצר סחיר יותר נצפה כי השונות של מחירו בין שווקים שונים בעולם תהיה נמוכה יותר, וכי הקשר בין מחירו במשק מסוים לרמת ההכנסה לנפש באותו המשק יהיה רופף יותר. לדוגמה: על פי הרגרסיות השונות עלייה של ההכנסה לנפש בעשרה אחוזים צפויה לתרום לעלייה של מחירי הביגוד וההנעלה, שהם מוצרים סחירים, בכ-3 אחוזים, לעומת